

Kateryna Mel'nyk. Urban Area in the Governor's Memoirs of Volhynia in the First half of XIX Century. The display and the role of urban area in "governor's" memoirs of Volhynia romantic period are explored in the article. Generalized the subject-themed dominant, functions of Zhytomyr's topos, implemented in the Russian memoirs of Volhynia, outlined that problematic of urban space by memoirists-officials in Volyn is the contamination of Polish, Ukrainian, Jewish and Russian cultures. Based on the studied texts the conclusion is made that the world of urban space in the memoir's discourse of the Romantic era is discrete. Zhytomyr is a dangerous and illogical space in the perception of the tsar's officials, and the city is an image and phenomenon that exists in the aggregate of material attributes and objects, cultural and social environment, which directly affect the author. The urban space in the «governor's» memoirs are characterised by the controversial and harmonious loci of the landscape depending on the objective and subjective conditions which are revealed in the article.

Key words: memoirs, urban space, the governor's memoirs, Ukrainian-Russian literature, Volyn.

Стаття надійшла до редколегії
10.04.2013 р.

УДК 821.111 (73)-3.09

Олена Нагачевська

Трансформація готичної літературної традиції в сучасному романі США

У статті простежуються основні тенденції розвитку готичної традиції в літературі США, визначаються константи поезики готичного роману: готичний хронотоп (замковий), лейтмотиви родинного прокляття, розпаду родинних зв'язків, утечі, переслідування, руйнування. Обґрунтовується поява «неоготичного» нарративу й досліджуються його основні риси на прикладі аналізу творчості американської письменниці Джойс Керол Оутс.

Ключові слова: готична традиція, трансформація готичної традиції, романтичний роман «gotance», постготична проза, неоготика.

Постановка проблеми та її актуальність. У літературознавчому дискурсі явище «готика», або «готичний роман», висвітлювали як передромантичний феномен науковці Великої Британії на межі XIX–XX ст. Генрі Бірсом («A History of English Romanticism in the XVIII Century», 1899), Едіт Біркхед («The Tale of Terror. A Study of the Gothic Romance», 1921), Вільбуром Кроссом («The Development of the English Novel», 1948), Меггі Кілгур («The Rise of the Gothic Novel», 1995) та ін. Упродовж 60-х років XX ст. важливість готичної традиції в англійській та американській літературах аналізували у своїх працях Е. Беркхед, Д. Варма, М. Седлір, а також М. Саммерс («A Gothic bibliography», 1964). У наукових розвідках російських і українських дослідників (А. А. Анікст, І. В. Вершинін, В. М. Жирмунський, С. Н. Зенкін, Г. А. Єлістратова, М. Б. Ладигін, А. Н. Луков, А. Н. Макаров, Н. О. Соловійова, А. А. Чамєєв, Т. Н. Денисова, І. В. Лімборський, О. Ю. Білоус, Т. Стовбун та ін.) ґрунтовно досліджується проблема передромантизму як перехідного явища в літературі. Наприкінці XX – на початку XXI ст. «готівісти» Великої Британії та США долучають готичну літературну традицію до низки факторів, що є визначальними в літературно-історичному процесі розвитку літератури XIX–XX ст. Незаперечним стає факт важливості функціонування традицій готичного та романтичного романів (romance), що трансформувалися під впливом романтизму, реалізму, естетизму і сьогодні посідають одне з чільних місць. Про це свідчить актуалізація в художній практиці митців багатьох передромантичних і романтичних поетологічних складників готичного роману (готичний хронотоп, лейтмотиви родинного прокляття, переслідування, втечі, двійництва, метаобрази лабіринтів, підвалів, склепів та ін.), а також змістовного й етичного комплексу (провіденціалізм, діалогічність, поліцентризм), психологічних нововведень (емотивність і техніка suspense). Так, готичний роман поступово змінює свій «маргінальний» статус периферійного жанру, посилюється його вплив на розвиток сучасної літератури, про що свідчать теоретичні викладки М. Саммерса, Дж. Уїлта, В. Сейджа.

Науковці Л. Фідлер, Ф. Боттінг, Л. Буелл наголошували на важливості передромантичної готики як попередника жанру «gotance» для процесу становлення роману США. Н. Фрай визначав величезний

потенціал моделі «*romance*», яку він уважав провідною літературною традицією в США, що стала джерелом оновлення тих художніх форм, які втрачали свій вплив. На думку українських літературознавців Н. Висоцької, Т. Денисової, Т. Михед, О. Горенко, М. Пригодія, І. Лімборського, вплив романтизму став стрижневим у становленні національної літературної традиції США в синтезі з парадигмами пуританського світогляду та ідеями Просвітництва.

Незважаючи на окремі статті в наукових виданнях, в українському літературознавстві спостерігається потреба в сучасних дослідженнях, присвячених аналізу зв'язків між готикою і провідними естетичними концепціями ХХ ст. Тому, на нашу думку, вивчення проблеми розвитку та трансформації готичної літературної традиції в сучасному романі США є наразі *актуальним* і перспективним.

Мета цієї статті – простежити тенденції розвитку готичної традиції в літературі США і визначити основні трансформації «готики» в сучасному американському романі на основі аналізу способів використання традицій готичного й «неоготичного» романів у творчості сучасної американської письменниці Джойс Керол Оутс.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У своєму дослідженні за основу беремо визначення *готична традиція*, що склалося в сучасному літературознавчому дискурсі як стійке історично-літературне явище, яке з'явилося в другій половині ХVIII – на початку ХІХ ст., коли формувався «готичний роман», котрий поєднав прагнення відобразити сучасний світ із бажанням показати загадкове, містичне, надприродне, жахливе, витоки якого сягають таємничого минулого. *Трансформація готичної традиції* передбачає сукупність змін, що відбуваються в літературній готичі протягом її історичного розвитку і які відображаються у творчості окремого письменника, літературної групи або напряму та призводять до певних змін готичного канону, що склався наприкінці ХVIII – першої половини ХІХ ст.

Найяскравішими зразками літературної готики в англійській літературі є «Замок Отранто» Х. Волпола (1764), «Ватек» В. Бекфорда (1786), «Удольфські таємниці» та «Італієць» А. Радкліф (1794, 1797), «Монах» М. Г. Льюїса (1796), «Франкенштейн» М. Шеллі (1818), «Мельмот-блукач» Ч. Метьюріна (1820).

Англійський «готичний» роман суттєво вплинув на наступну епоху англійського романтизму, зокрема традиції «готичної» фантастичності виявляються у творчості Кольриджа, Вордсворта, Скотта, Байрона, Шеллі, що, у свою чергу, визначило своєрідність функціонування фантастичного в англійському романтизмі.

Дослідники готичної літературної традиції (О. Григор'єва, Т. Денисова, О. Білоус, Н. Колядко, М. Ладигін) визначають такі риси готичного роману ХVIII–ХІХ ст.: 1) сюжет, який будується навколо таємниці (зникнення, народження, злочин, спадок); 2) розповідь, огорнута атмосферою жаху у вигляді постійної загрози спокою, безпеці та честі героя чи героїні; 3) похмуре та зловісне місце дії, опис якого підтримує загальну атмосферу таємничості та страху (старий замок чи монастир, з темними коридорами, забороненими приміщеннями, запахами гниття, завиваннями вітру, могили та ін.); 4) у ранніх готичних романах центральний персонаж – мила, обов'язково чуттєва дівчина, яка отримує нагороду у фіналі за ті потерпання, які пережила на шляху до щастя; 5) присутність негідника, який із розвитком жанру витісняє героїню із центру читацької уваги, а в пізніх готичних романах він отримує повну владу і є рушійною силою сюжету [1–7].

Поступово готичний роман розвивався як самостійний жанр у напрямі посилення важливості елементів психологізації наративу за допомогою сюжетотвірних елементів: замкового хронотопу, містичної, фантастичної та таємничої образності. Моделі наративу набувають комплексних характеристик, сюжетно-подієвий ланцюг сильно ускладнюється.

Естетичні та поетологічні концепції готичної літератури, започатковані в європейській літературі, адаптували й розвинули в американській літературі протягом ХVIII–ХІХ ст. Чарльз Брокден Браун, Едгар По, Вашингтон Ірвінг, Натаніель Готорн. Готична традиція своєрідно актуалізувалася у творчості письменників США, які свідомо орієнтувалися на англійські зразки, водночас надавали готичі значних відмінних рис, пов'язаних із національною специфікою.

Ця своєрідність полягає в тому, що джерелами її розвитку стали явище фронтиру та морально-психологічна атмосфера пуританської общини ХVII–ХVIII ст., а також постійний зв'язок із національними реаліями. Американському готичному оповіданню були характерні сюрреалістичність, схожа на марення, алегорія, коли роман наповнений політичним баченням, сум'яттям і співчуттям авторів до долі жінок у патріархальному суспільстві (Г. Мелвілл «Тартар Дів», Ш.П. Гілман «Жовті

шпалери)). У творах Шарлоти Перкінс Гілман, Г. Ф. Лавкрафта, Г. Джеймса та багатьох авторів ХХ ст. «надприродна» і зла «підсвідомість» переплелися.

На початку ХХ ст. виникає феномен американської «неоготики», що стає невід'ємним складником літературного процесу. Відбувається трансформація традиційних рис готичного роману в сучасний соціально-культурний контекст із посиленням психологічного аспекту, з'являються нові риси «неоготики»: жах втрати індивідуальності, жах перед загальною ідентифікацією та ін. Подібна реструктуризація колишнього готичного контексту в нових соціокультурних умовах репрезентується у творчості Г. Ф. Лавкрафта (1890–1937), К. Вілсон, К. Е. Сміт.

Г. Ф. Лавкрафт майстерно поєднав готичний жах із реальністю («Срібний ключ», «Таємничий дім у туманному піднебессі»), його протагоністи вільно рухалися в реальному й уявному художньому просторі, крім того, фантастичний відтінок подій позбавляв потреби мотивувати неочікувані зміни місця й дії. Саме у творчості Г. Ф. Лавкрафта англо-американська готична традиція свідомо й цілеспрямовано розвивалася, отримала художнє переосмислення й зазнала трансформації, унаслідок чого сформувався *неоготичний* літературний канон, який через низку ідейно-естетичних та історично-культурних умов залишився на периферії літературного процесу.

Упродовж ХХ ст. в американській готичній інтенсивно розробляються жанрові різновиди готичного наративу, серед яких оповідання з привидами, роман про вампірів, макабрична література хорора, містичний трилер.

Т. Н. Денисова, О. Ю. Білоус, Н. В. Колядко вважають, що в літературі США останньої третини ХХ ст. посилюється увага до готичної традиції, яка експлікується в низці художніх творів, що їх критики назвали явищами «*новітньої готики*», «*неоготики*» [3], або «*постготичною прозою*» [1; 4], характерними рисами якої є: а) творче переосмислення і пародіювання жанрових доміант, окремих стереотипів і штампів, що склалися в межах цієї літературної традиції; б) різноманітні типи інтертекстуальних зв'язків із класичними зразками жанру; в) ускладненість просторово-часових структур і наративних моделей; г) акцентування кризових станів людської психіки.

Американська готика сформувалася як самостійний літературний феномен і була продовжена у творах письменників США ХХ–ХХІ ст. Ю. Веллі, П. Вокера, С. Кінга, Ф. О'Коннор, В. Фолкнера. У *контексті постмодернізму* готична традиція переосмислюється *пародійно* через: а) явище жанрового синтезу, що полягає у взаємодії готичного роману з елементами інших жанрів (сімейної саги, романтичного роману, роману виховання, детективу); б) переважною концентрацією на психологічному досвіді індивіда в умовах кризи сучасної цивілізації; в) використання тем і мотивів готики в романах, які не можна назвати цілковито готичними; г) перегляд традиційної готичної атрибутики, пов'язаної з місцем і часом дії, гнітючою атмосферою і дією непорушних законів людського буття [1; 3; 4].

Значний внесок у літературно-критичне та художнє переосмислення готичної традиції в літературі США зробила Джойс Керол Оутс, відома сучасна письменниця США, яка продовжила традицію, що її розвинув Г. Ф. Лавкрафт.

У передмові до збірки оповідань «Американські готичні оповідання» («*American Gothic Tales*», 1996) Дж. К. Оутс пише, що сьогодні «сюрреалістичне на рівні поезики є власне суттю “готики” – воно відображає зміст і глибину, сміливість і фантастичну екстравагантність людської уяви» [9, с. 15]. До кола сучасних «неоготичних» письменників авторка пропонує зарахувати Реймонда Карвера, Е. Л. Доктороу, Дона Деліло та Чарльза Джонсона, чиї «унікальні, ідіосинкретичні твори є одночасно вдумливими коментарями до американського суспільства із різних перспектив: із погляду робітничого класу (Р. Карвер), історії (Е. Л. Доктороу, Дон Деліло) та конкуренції (Ч. Джонсон)» [9, с. 16].

Романістка обґрунтовує доцільність використання засобів готичного роману в літературі. За Дж. К. Оутс, образна композиція «готичного» роману передбачає систематичну трансформацію реалістичних, психологічних, емоційних досвідів і переживань у «готичні» елементи. Якщо готичний роман і має силу зворушити читача, то це тому, що він походить від психологічного реалізму [10]. «Готичні» романи Дж. К. Оутс є метафорою різних станів людської психіки і свідомості, високохудожнім утіленням «деталей, що кричать». Відповідно до цього, їхнє осмислення є дієвим засобом для того, щоб спонукати людей замислитися і змінити сучасний стан речей.

Посилена увага Дж. К. Оутс до гротескності образів і ситуацій, до парадоксів, неочікуваних поворотів сюжету, таємниць та ірраціонального з'явилася вже в її ранніх оповіданнях, новелах і романах «соціальної» трилогії, що складається з романів «Сад радощів земних», «Шикарні люди»,

«Їхні життя». Створення неоготичних романів на початку 80-х років ХХ ст. стало результатом ху-дожніх експериментів Оутс з елементами цього жанру протягом попередніх десяти років. У них виявилася схильність письменниці до експерименту у сфері форми, прагнення досліджувати вияви підсвідомого в межових ситуаціях, увага до містицизму та фантастики. Ці особливості найяскравіше продемонстровано в романі «Бельфлер» (1980).

Інтерес Дж. К. Оутс до трагізму життєвих колізій героїв, до прийомів проєціювання внутрішньої драми персонажів на дійсність, домінуючі образи морального та духовного занепаду, межових станів психіки, до гротеску дає можливість віднести її до письменників школи «південної готики» в літературі США (Е. А. По, В. Фолкнер, Ф. О'Коннор, Ю. Велті). Аналізуючи способи створення та застосування ефекту замкненого простору, прийомів сугестивної поетики, а також замкового хро-нотопу та готичних мотивів родинного прокляття, помсти, втечі та руйнування, ми повинні наго-лосити на можливості розгляду творчості Оутс у ширшому літературному контексті.

У романах Дж. К. Оутс 60-х років ХХ ст. наявні елементи, які традиційно визначаються як аспекти готичної прози: 1) особливий хронотоп і страхітливо-таємнича атмосфера, в яких розгор-таються дії романів; 2) змалювання персонажів у моменти душевних криз, що межують із пато-логічними станами психіки (божевіллям, маніакально-депресивним психозом, суїцидальною кризою, різноманітними межовими станами психіки); 3) насильство, повсякденні прояви якого складають важливий компонент духовно-психологічного досвіду персонажів; 4) трагічні злами доль головних героїв, які передбачені і наперед визначені дією невіддільних їм сил [3].

Аналізуючи функції готичної образності в романі Оутс «Бельфлер», ми зосередимо увагу на мотивах родового прокляття і помсти, мотиви руйнації, втечі, пошуку та спорідненого з ним мотиву мрії в жанровій структурі роману.

Події роману розгортаються на тлі півтора столітньої історії родини багатих американських латифундистів у той час, коли рід, над яким нависло родове прокляття, починає занепадати. Місце подій – занедбаний замок родини Бельфлерів. Усе відповідає традиційним канонам готичного ро-ману. Образ родового гнізда – замку – набуває символічного значення.

Композиційно роман поділяється на п'ять розділів: «Магалалііл», «Сад, оточений стіною», «В горах», «Колись давно», «Помста». Кожен розділ містить певну кількість (12–14) оповідань. Зав'язка і розв'язка роману поєднані днями народження доньки головної героїні Леї Бельфлер, Джерміни. Перша глава починається зі слів: «Це було за чотири роки до народження Джерміни...» [8, с. 21]. Фінальна частина, у якій розповідається про руйнування замку Бельфлер, розпочинається фразою: «Це сталося на четвертий день народження Джерміни» [8, с. 661]. Виникає відчуття певної послі-довності та взаємозв'язку подій. Поштовхом до сюжетного розвитку стає страшна таємниця родини, пов'язана із замком Бельфлер, місцем розгортання подій, які містять мотиви ув'язнення, неволі, переслідування. Таким чином авторка вводить мотив родового прокляття.

Просторова організація роману нагадує форму готичної репрезентації образу людини та світу. Джеймс Керол Оутс використовує готичний тип розвитку сюжету, що визначається властивою готичному роману специфікою основних аспектів людського буття: обмеження свободи людини фатумом, зіткнення з ірраціональним і диявольським, психічні розлади, фізичне та психологічне насильство [2]. Маєток Бельфлер, виходячи за функціональні межі житла, починає відігравати сю-жетотворчу роль. Створення готичного простору авторка здійснює у формі романтизованого, позапобутового готичного хронотопу – «особливої території романних подій» (за М. Бахтіним), «традиційної готичної параферналії» (Л. Байєр-Беренбаум) [6]. Це стародавня споруда з баштами, темницями, таємними кімнатами, переходами, скриплячими сходами, захованими старовинними рукописами, привидами.

Готичний топос задає особливі «правила гри» в готичному романі. Це традиційне поле діяль-ності героїв, яке визначає їх ролі, їх особливості, характер учинків і реакцій. Людина стає центром боротьби між добром і злом, розвивається ситуація влади надособистісних сил над людиною, що обмежує її свободу фатальними «правилами гри».

На формальному рівні образ Дому – поетологічна константа готичного роману [1, с. 192]. Замок Бельфлер – композиційний стрижень та епічний центр, довкола якого формуються сюжетні вузли та окреслюються основні романні колізії. Дім виступає як своєрідне «силове поле», що має силу, яка може і притягувати, і відштовхувати, й залучає всіх учасників оповіді. Довкола Дому вибудовується

й проблематика твору – руйнування міжособистісних і родинних стосунків, а також місця людини в історії країни.

У романі Дж. К. Оутс наявні найважливіші з мотивів, що є формальними та тематичними складниками сучасних неоготичних творів – мотиви руйнації, родового прокляття, помсти, втечі, пошуку й спорідненого з ним мотиву мрії.

Мотив руйнації дає змогу порушити комплекс моральних, релігійних і філософських проблем. Як уважає Л. Байер-Беренбаум, мотив руйнації родових зв'язків зберігається як базисний елемент неоготичних творів завдяки великому художньому потенціалу та гнучкості змісту. Це стосується образу автономної алієнованої особистості, проблеми відходу людини від церкви й кризи віри, духовного занепаду країни й людства в неоготичній літературі ХХ ст. [6].

У творах американської готичної традиції мотив таємничого готичного пошуку зливається з традиційною темою пошуку самовизначення особистості. У неоготичній ХХ ст. мотив пошуку дедалі видозмінюється, набуваючи форми психологічної подорожі людини до самопізнання [1; 6].

Роман «Бельфлер» драматизує двоїстість проблеми, яка існує в «самому серці американської мрії та американського характеру». Ця проблема – одночасний пошук матеріальних благ і духовного збагачення. Саме такий пошук, як ми вважаємо, пояснює двоєке завершення роману. Падіння дому Бельфлерів відбулося, але діти уникнули страшного кінця, можливо, для того, щоб збудувати кращий будинок або будинки.

У романі «Бельфлер» Оутс позиціонує себе як письменниця-експериментатор, утілюючи концепції американської неоготичної прози останньої третини ХХ ст. Вона творчо переосмислює канони традиційної літературної готики. Переривчастість часових прошарків, переплетення минулого, сьогодення і майбутнього – основні принципи часової структури роману. Мозаїчність і накладання подій, напруга і динамізм дії, яку вони створюють, є характерними рисами готичного роману. Складність часової структури поглиблює змалювання внутрішнього світу персонажів. Ефект від цієї взаємодії жанрів посилюється через використання фантастичної і казкової атмосфери, символічних образів, своєрідного готичного хронотопу, жанротвірних мотивів прокляття, помсти, руйнування і втечі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Готична традиція зазнала значних своєрідних конструктивних трансформацій у процесі літературного розвитку США і своєрідно втілена в сучасних «неоготичних», або «постготичних», романах. Варто зазначити, що готичний прошарок у літературі США другої половини ХХ – початку ХХІ ст. належить масовій літературі та культурі, спричинюючи втрату реального художнього складника, що визначає її важливою частиною романтичного та постромантичного літературного процесу. Саме тому важливими й перспективними є дослідження елементів поетики готичного роману у творчості провідних майстрів слова Дж. Гарднера, В. Фолкнера, С. Кінга, В. Персі та Дж. К. Оутс.

Джерела та література

1. Білоус О. Ю. Архетипи готичного роману (спроба семіотичного аналізу готичної прози) / О. Ю. Білоус // Американська література на рубежі ХХ–ХХІ століть : матеріали II Міжнар. конф. з літератури США. Київ, 24–26 верес. 2002 р. / уклад. Т. Н. Денисова. – К. : ІМВ, 2004. – С. 191–203.
2. Григорьева Е. В. «Готический роман» и своеобразие фантастического в прозе английского романтизма / Е. В. Григорьева. – Ростов н/Д : Феникс, 1988. – 165 с.
3. Денисова Т. Н. Новейшая готика (о жанровых модификациях современного американского романа) / Т. Н. Денисова // Жанровое разнообразие современной прозы Запада / Д. В. Затонский [и др.] ; под ред. Д. В. Затонского. – Киев : Наук. думка, 1989. – С. 79–123.
4. Колядко Н. В. Англоязычная готическая традиция в романах экспериментального цикла Джойс Кэрролл Оутс : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья (американская)» / Наталия Владимировна Колядко. – Минск, 2010. – 23 с.
5. Ладыгин М. Б. Английский готический роман и проблемы предромантизма / М. Б. Ладыгин. – М. : Прогресс, 1978. – 296 с.
6. Bayer-Berenbaum L. The Gothic Imagination / L. Bayer-Berenbaum. – London, 1982. – 127 p.
7. Oates J. C. Bellefleur / J. C. Oates. – N.Y. : Dutton, 1980. – 558 p.
8. Oates J. C. Introduction / J. C. Oates // American Gothic Tales. – N. Y. : Plume, 1996. – P. 3–18.
9. Oates J. C. Preface. A Special Message to the Members of The [Franklin Library] First Edition Society / J. C. Oates // Times Literary Supplement. – March 20. – 1981. – P. 303.

Нагачевская Елена. Трансформация готической литературной традиции в современном романе США. В статье прослеживаются основные тенденции развития готической традиции в литературе США.

Исследуется литературно-критический дискурс этого феномена, определяется важная роль готической традиции в процессе формирования национальной литературы США, выделяются основные предромантические и романтические поэтологические компоненты готического романа, характерные для художественной практики американских писателей: готический хронотоп, семейное проклятие, преследование, побег, двойничество, метаобразы лабиринтов, подвалов, склепов и др. Дается определение готической традиции как устоявшегося историческо-литературного феномена, появившегося на рубеже XVIII–XIX вв.

Описывается феномен «неоготики» США и определяются основные черты «новейшей готики», «неоготики» или «постготической прозы» США конца XX – начала XXI вв.: творческое переосмысление и пародирование жанровых доминант, стереотипов и штампов готической литературы; разнообразные типы интертекстуальных связей с классическими образцами жанра; усложненность пространственных и временных структур и нарративных моделей; акцентирование кризисных состояний человеческой психики.

Ключевые слова: готическая традиция, трансформация готической традиции, романтический роман «romance», постготическая проза, неоготика.

Nagachevska Olena. Transformation of the Gothic Literary Tradition in Contemporary American Novel. The article deals with the main tendencies in the development of gothic literary tradition in the USA. The author researches the literary and art criticism on this phenomenon and determines the significant role of the gothic tradition in the process of forming the national American literature, marks out the principle elements of preromantic and romantic poetics of the gothic novel which characterize the creative works of American writers, such as chronotop, family curse, pursuit, escape, counteracts, metaimages of labyrinth, vaults, crypts, etc. The gothic tradition is determined as established historic and literary phenomenon created at the turn of the XVIIIth–XIXth centuries.

The phenomenon of American «neogothic» is described and the principle features of the «new gothic», «neogothic» or «postgothic fiction» established at the turn of the XXth–XXIst centuries are given: the creative rethinking and parody of genre dominants, stereotypes and clichés of the gothic literature, different types of intertextual ties with classical genre models, complexity of space and time structures and narrative models, emphasis on the critical psychological situations of a man.

Key words: gothic literary tradition, the transformation of gothic tradition, romantic novel «romance», postgothic fiction, neogothic.

Стаття надійшла до редколегії
24.05.2013 р.

УДК 821.161.2“18-19”

Віталій Назарець

Жанрова специфіка віршованого листа

Статтю присвячено дослідженню одного із жанрово-тематичних різновидів адресованої лірики – віршованого листа. На матеріалі поетичних текстів української адресованої лірики XIX–XX ст. досліджується жанрова специфіка віршованого листа, виокремлюються його генологічні художні модифікації.

Ключові слова: адресована лірика, жанрова специфіка, віршований лист, лист інформативного типу, лист рефлексивного типу, автор, адресат.

Постановка наукової проблеми та її значення. Одним з актуальних питань сучасної літературознавчої науки є питання теоретичного осмислення жанрової специфіки літературно-художнього твору, зокрема творів поетичних. Поряд із прибічниками концепції жанрової атрофії лірики (С. Аверінцев, М. Андреев, П. Грінцер, Г. Маркевич, О. Михайлов, В. Сквозніков та ін.) усе більше представників сучасного літературознавства схиляються до думки про те, що поетичний текст принципово не може існувати в позажанровому «вакуумі» (А. Каспрук, М. Гнатюк, М. Сулима, Е. Соловей, О. Астаф'єв, М. Ткачук, Ю. Ковалів, Ю. Клим'юк, О. Ткаченко, Л. Фрізман, І. Грінберг, Н. Лейдерман, В. Грехнев, С. Бройтман, В. Халізов, А. Боровська та ін.).

Мета дослідження – схарактеризувати художні ознаки віршованого листа та визначити його жанрову специфіку.